

**NACRT STRATEGIJE SOCIJALNE SKRBI ZA STARIJE OSOBE U
REPUBLICI HRVATSKOJ ZA RAZDOBLJE OD 2014. DO 2016. (u
daljnjem tekstu Strategija)**

SADRŽAJ	1
I. UVOD.....	2
II OCJENA STANJA.....	4
1. Političko pravni kontekst.....	4
2. Demografski pokazatelji.....	5
3. Normativni okvir i sustav pružanja socijalnih pomoći.....	8
4. Novčane naknade i način ostvarivanja u sustavu socijalne skrbi.....	9
5. Socijalne usluge i pružatelji socijalnih usluga.....	11
6. Kapacitet pružatelja usluga smještaja, boravaka te pomoći i njege za starije osobe po županijama	14
III. EUROPSKA I MEĐUNARODNA SURADNJA.....	21
1. Europske i međunarodne obaveze.....	21
2. Korištenje EU fondova.....	21
IV. STRATEŠKI OKVIR.....	22
1. Definiranje pojmova u Strategiji.....	22
2. Područja djelovanja.....	23
2.1. Zakonodavni okvir.....	22
2.2. Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti.....	24
2.3. Širenje mreže socijalnih usluga.....	26
V. ZAVRŠNE ODREDBE.....	29

I. UVOD

Prema podacima Zaklade UN-a za stanovništvo (UNPF), objavljenim u izvješću pod nazivom „Starenje u 21. Stoljeću: uspjeh i izazov“ (2012., UNFPA and HelpAge International), svijet će u narednih deset godina dostići brojku od milijardu ljudi starih 60 i više godina i morat će se bolje pripremiti za demografsko starenje. Pod tim pojmom podrazumijeva se porast broja i povećanje udjela stanovništva starijega od 60 (ili 65) godina u ukupnom stanovništvu.

Unazad tri desetljeća, Ujedinjeni narodi te Europska unija sustavno ukazuju na ozbiljnost problema ubrzanog starenja stanovništva i posljedica koje iz toga proizlaze, te su svoja djelovanja usmjerili ka senzibilizaciji zemalja članica za izgradnjom politika prilagođenih potrebama i skrbi o starijim osobama.

Godine 1982. u Beču, u organizaciji UN-a, održana je prva Svjetska skupština o starenju na kojoj je donesen *Međunarodni plan djelovanja na području starenja*. Nadalje, 1991. godine Opća skupština UN-a donosi *Načela Ujedinjenih naroda za starije ljude (Rez 46/91)*, a iste godine je 1. listopada određen Međunarodnim danom starijih osoba.

Godine 2002. u Madridu je održana druga skupština o starenju na kojoj su doneseni *Madridska deklaracija i Madridski internacionalni plan aktivnosti 2002.* Također, potrebno je istaknuti da je Ekonomska komisija UN-a za Europu (UNECE) donijela *Regionalnu strategiju za implementaciju Madridskog internacionalnog plana aktivnosti o starenju 2002.*, a Europski odbor za socijalnu koheziju Vijeća Europe donio je 2004. godine *Pregled aktivnosti o starenju u Europi*.

U Beču je 2012. godine održana *Ministarska konferencija o aktivnom starenju*, na kojoj je usvojena „Ministarska politička deklaracija“. Ista je usmjerena na slijedeća područja: duži radni vijek i sposobnost za rad; sudjelovanje, nediskriminacija i društvena uključenost starijih osoba; dostojanstvo, zdravlje i neovisnost starijih osoba te međugeneracijska solidarnost.

Povelja o temeljnim pravima Europske unije 2010/c 83/02 Ugovora o Europskoj uniji, u članku 25. navodi da Unija priznaje i poštuje prava starijih osoba na dostojan život i neovisnost te na sudjelovanje u društvenom i kulturnom životu.

Nadalje, Europska unija je u svojim strateškim dokumentima: *Europa 2020, Investiranje u socijalnu Europu, Prema socijalnom ulaganju za rast i koheziju –uključujući i provedbu Europskog socijalnog fonda za razdoblje 2014. – 2020.*, između ostalih, odredila i ciljeve, smjernice te prioritete djelovanja radi smanjenja negativnih posljedica starenja stanovništva.

Navedeni međunarodni dokumenti predstavljaju osnovu za izradu strategije socijalne skrbi za starije osobe u RH. Osim međunarodnih dokumenata, osnovu za izradu iste nalazimo u Ustavu RH (»Narodne novine« broj 56/90, 135/97, 113/00, 28/01 i 76/10), Programu Vlade RH za razdoblje 2011.-2015., Strateškom planu Ministarstva socijalne politike i mladih za razdoblje 2013.-2015., Zakonu o socijalnoj skrbi (»Narodne novine« broj 33/12), Obiteljskom zakonu (»Narodne novine« broj 116/03, 17/04, 136/04, 107/07, 57/11 i 61/11), Zakonu o udomiteljstvu (»Narodne novine« broj 90/11, 78/12) i ostalim propisima iz sustava socijalne skrbi.

Opredjeljenje Republike Hrvatske za zaštitom starijih osoba kao ranjive skupine proizlazi iz Ustava Republike Hrvatske: u članku 57., stavak 1. navedeno je da slabim, nemoćnim i drugim, zbog nezaposlenosti ili nesposobnosti za rad, nezbrinutim osobama država osigurava pravo na pomoć za podmirenje osnovnih životnih potreba, u članku 63. stavak 4. da su djeca dužna brinuti se za stare i nemoćne roditelje, te u članku 64., stavak 1. da je dužnost svih da štite djecu i nemoćne osobe. Starije i nemoćne osobe su u sustavu socijalne skrbi (članak 27., st.1., al.6. Zakona o socijalnoj skrbi („Narodne novine“ broj 33/12) prepoznate kao posebno osjetljiva kategorija korisnika.

Proces ubrzanog starenja prisutan je Republici Hrvatskoj. Prema najnovijim demografskim pokazateljima (koji su ukratko navedeni u drugom poglavlju), Republika Hrvatska se ubraja među države s visokim udjelom starog stanovništva.

Posljedice starenja stanovništva i ekonomska/gospodarska kriza dodatno utječu na sustav socijalne zaštite, odnosno mirovinski, zdravstveni i sustav socijalne skrbi.

U svrhu uspostave cjelovitog pristupa i dugoročne strategije skrbi o starijim osobama, Ministarstvo socijalne politike i mladih je u *Strateškom planu za razdoblje 2013.-2015.* definiralo ciljeve i načine njihova ostvarenja u području uspostave sustavnog pristupa u (socijalnoj) skrbi za starije osobe kroz standardizaciju usluga za starije osobe, usklađivanje cijena usluga koje se starijim osobama pružaju u mreži socijalnih usluga, redefiniranje načina ostvarivanja prava iz socijalne skrbi za starije osobe u mreži socijalnih usluga te izradu Strategije skrbi o starijim osobama.

Ciljevi koji se nastoje postići Strategijom, a proizlaze iz problema uočenih prilikom analize postojećeg stanja odnose se na unaprjeđenje normativnog okvira i sustava pružanja pomoći i usluga, osiguranje pravodobne informacije o pravima i uslugama iz sustava socijalne skrbi za starije osobe, te razvijanje različitih oblika socijalnih usluga koje pridonose uključivanju starijih osoba u život zajednice.

Strategija se sastoji od pet poglavlja u kojima je predočeno stanje, naglašeni su problemi i predviđeni se načini njihovog rješavanja.

U *Ocjeni stanja* koje predstavlja polaznu osnovu za izradu strategije predstavljen je kratki osvrt na demografske pokazatelje, političko pravni okvir, normativni okvir i sustav pružanja socijalnih pomoći, socijalne naknade i način ostvarivanja u sustavu socijalne skrbi te socijalne usluge i pružatelje socijalnih usluga.

U poglavlju *Strateški okvir* definirani su pojmovi, utvrđeni ciljevi i prioriteti u skrbi o starijim osobama i provedbene aktivnosti.

U poglavlju *Završne odredbe* definirana je uloga sudionika uključenih u proces provedbe te načini praćenja i izvještavanje o provedbi mjera i aktivnosti za provedbu Strategije za razdoblje od 2014.-2016.

II. OCJENA STANJA

1. Političko pravni kontekst

Unatoč pokazateljima da stanovništvo Hrvatske kontinuirano i sve brže stari te saznanjima da proces starenja sa sobom donosi regresivne promjene psihofizičkih funkcija, pravima starijih osoba nije se pridavala potrebna pažnja tijekom razvoja nacionalnog sustava zaštite ljudskih prava. Ustavom Republike Hrvatske utvrđeno je da je dužnost svih štiti djecu i nemoćne osobe i da su djeca „dužna brinuti za stare i nemoćne osobe“. Takvom odredbom odgovornost za dobrobit starijih osoba usmjerena je na obitelj. Međutim, učestalo nasilje u obitelji pokazuje da zaštita prava starih osoba ne može biti prepuštena isključivo obitelji, već da je nužna društvena uključenost. Nasilje u obitelji ne pogađa samo žene i djecu, već su česte žrtve i starije osobe. Dok je za prve dvije skupine prepoznata potreba za dodatnom pravnom zaštitom osnivanjem pravobraniteljstava za ravnopravnost spolova i djecu, to nije slučaj sa starijim osobama. Činjenica je da starije osobe spadaju u ranjivu skupinu i izloženi su negativnim utjecajima okoline u kojoj žive, pa im je potrebno osigurati dodatnu zaštitu njihovih prava na svim razinama.

Starije osobe su u Ustavu RH, Zakonu o socijalnoj skrbi i Obiteljskom zakonu prepoznate kao ranjiva skupina stanovništva, ali im se ta njihova ranjivost „odriče“ drugim propisima, pa imamo slučaj da ih se Zakonom o obveznim odnosima, iz razloga slobode ugovaranja, izlaže opasnosti da budu prevarene kod sklapanja doživotnog, a osobito dosmrtnog ugovora o uzdržavanju, koji čini se samo zbog njih i postoji, čije posljedice starijoj osobi nisu uvijek potpuno jasne.

Međunarodni akti kao što su Madridska deklaracija i Madridski međunarodni plan djelovanja u području starenja potaknuli su osvještavanje problema starijih osoba i dali načelni smjer njihovog rješavanja, ali za države članice Ujedinjenih naroda nemaju pravni nego moralno obvezujući karakter. Smjernice utvrđene tim dokumentima vrlo se rijetko dosljedno provode na nižim razinama, iako se odnose na zaštitu prava starijih osoba. Stručna, znanstvena i šira javnost prepoznala je probleme s kojima se susreću starije osobe u zaštiti svojih prava te je pokrenuta inicijativa FIAPA (Federation Internationale des Associations de Personnes Agees) za donošenje Međunarodne konvencije o pravima starijih osoba. Svrha Konvencije sastoji se u promicanju, zaštiti i osiguranju potpunog i jednakog uživanja svih ljudskih prava i temeljnih sloboda za sve starije osobe, te promociji poštivanja njihovog urođenog dostojanstva.

Nove generacije starijih osoba su često obrazovane, stambeno situirane i financijski relativno neovisne. Iako ih prate uobičajeni problemi starenja, teško se mire s pasivnošću koje im društvo nameće. Znanja i iskustva koje su stekli tijekom života i koja mogu pridonijeti razvoju društva, nisu dovoljno prepoznata te sukladno tome ni korištena.

2. Demografski pokazatelji

U Republici Hrvatskoj, prema najnovijem popisu stanovništva iz 2011. godine, živi 4.284.889 stanovnika (*Statistički ljetopis RH 2012. DZS*). Prema istom izvoru 758.633 ili 17,7% ukupnog stanovništva je starije od 65 godina, što je međunarodno prihvaćena dobna granica za ulazak u starost. U kontingentu starijeg stanovništva 462.425 je žena i 296.208 muškaraca. „Udio od osam posto starih 65 i više godina opće prihvaćeni je pokazatelj da je neka populacija zakoračila u 'demografsku starost'“ (Ivo Nejašmić, Aleksandar Toskić, *Hrvatski geografski glasnik*, 75/1, 89 –110 (2013.g.).

Indeks starenja u Republici Hrvatskoj u 2011. godini je 115. Godine 1953. (najranije godište za koje su dostupni podaci na stranicama DZS) bio je 27,9, a 1971. godine kad je Republika Hrvatska zakoračila u proces starenja stanovništva iznosio je 47,2. Indeks starenja je podatak koji govori o postotnom udjelu osoba starih 60 i više godina u odnosu na broj osoba starih 0 – 19 godina. Indeks starenja veći od 40% kazuje da je stanovništvo određenog područja zašlo u proces starenja. (DZS, *Popis stanovništva 2011.*).

Koeficijent starosti u Republici Hrvatskoj u 2011. godini je 24,1 u 1953. godini bio je 10,3, a 1971. godine iznosi 15 što govori da je u Hrvatskoj proces starenja stanovništva počeo 60.tih godina 20.stoljeća. Koeficijent starosti je podatak koji govori o postotnom udjelu osoba starih 60 i više godina u ukupnom stanovništvu. Osnovni je pokazatelj razine starenja, a kad prijeđe vrijednost 12%, smatra se da je stanovništvo određenog područja zašlo u proces starenja (DZS, *Popis stanovništva 2011.*). Dakle, po metodološki različitim pokazateljima starosti stanovništvo Republike Hrvatske spada u stara društva s prosječnom dobi po popisu iz 2011. godine od 43,4 godine za žene i 39,9 godina za muškarce.

U posljednjem desetljeću značajno je opao udio mlađih dobnih skupina u ukupnom stanovništvu, a povećao se udio starijih osoba. U Tablici 1. Prikazani su indeksi promjena.

Tablica 1. Indeks promjene udjela stanovnika Hrvatske 2001. – 2011. prema pojedinim dobnim skupinama

DOB	0-14	0-19	15-39	40-64	15-64	60 i više	65 i više	75 i više
INDEKS	88,9	87,8	93,6	106,1	99,9	111,6	112,7	148,1

Kao što je vidljivo iz podataka u razdoblju 2001. – 2011. došlo je do osjetnog smanjenja udjela mladog stanovništva, a izrazito se povećao udio starog stanovništva.

Visoki udio starijeg stanovništva, osobito starog dijela toga kontingenta, pokazuje da se Hrvatska po tom pitanju približila razvijenim europskim zemljama, u kojima (barem u većini njih) u ukupnome starom stanovništvu znatno brže raste udio osoba u starijoj dobnj skupini staračkoga kontingenta (*Eurostat Yearbook*, 2011, Ivo Nejašmić, Aleksandar Toskić, *Hrvatski geografski glasnik*, 75/1, 89 –110(2013.)).

Očekivano trajanje života u Republici Hrvatskoj za rođene 1953.godine iznosilo je za žene 63,2 godine, za muškarce 59,1 godina. Procjena očekivanog trajanja života za rođene 2011. godine je: žene 79,9 godina, muškarci 73,8 godina. (DZS; *Žene i muškarci u Hrvatskoj*

2013.). U vremenu od 60 godina povećano je očekivano trajanje života za 16,2 godine za žene i za 14,7 godina za muškarce.

Starije stanovništvo, u znanstvenoj literaturi koja prati skrb o starima, se dijeli u slijedeće tri dobne skupine: mlađa 65-74 godine, srednja 75-84 godine i stara 85 i više godina. Ovo je praktična podjela koja olakšava planiranje skrbi o starijim osobama, koje u nekom trenutku postaju ovisne o različitim oblicima pomoći druge osobe.

Kako je stanovništvo rasprostranjeno po županijama i koji je udio starijeg stanovništva u pojedinoj županiji prikazano je u Tablici 2.

Tablica 2. Gustoća naseljenosti po županijama, udio županija u ukupnom stanovništvu i udio starijih osoba u stanovništvu županije prema dobnim skupinama

ŽUPANIJA	Gustoća naseljenosti stan/km ²	Udio županije u ukupnom stanovništvu RH	Udio osoba 65 i više godina u stanovništvu županije (u daljnjem tekstu stariji)	Udio osoba od 65-74 godine u starijem stanovništvu županije	Udio osoba od 75-84 godine u starijem stanovništvu županije	Udio osoba 85 i više godina u starijem stanovništvu županije
Zagrebačka	103,78	7,41%	15,85%	57,50%	35,04%	7,46%
Krapinsko-zagorska	108,1	3,10%	17,61%	54,68%	37,54%	7,78%
Sisačko-moslavačka	38,6	4,02%	19,53%	53,71%	39,61%	6,68%
Karlovačka	35,55	3,01%	21,11%	50,38%	41,54%	8,08%
Varaždinska	139,49	4,11%	16,84%	56,02%	36,08%	7,90%
Koprivničko-križevačka	66,11	2,70%	17,73%	55,20%	37,32%	7,47%
Bjelovarsko-bilogorska	45,36	2,80%	18,38%	53,79%	38,93%	7,28%
Primorsko-goranska	82,56	6,91%	18,91%	53,86%	37,47%	8,67%
Ličko-senjska	9,51	1,19%	24,69%	50,49%	42,44%	7,08%
Virovitičko-podravska	41,91	1,98%	17,15%	54,72%	38,94%	6,34%
Požeško-slavonska	42,8	1,82%	17,94%	54,93%	38,19%	6,89%
Brodsko-posavska	78,14	3,70%	17,56%	54,78%	38,36%	6,85%
Zadarska	46,63	3,97%	18,54%	54,64%	36,80%	8,56%
Osječko-baranjska	73,42	7,12%	16,89%	56,35%	37,30%	6,35%
Šibensko-kninska	36,66	2,55%	21,83%	50,58%	40,80%	8,62%
Vukovarsko-srijemska	73,19	4,19%	17,09%	55,68%	38,00%	6,32%
Splitsko-dalmatinska	100,18	10,61%	16,59%	53,16%	37,99%	8,85%
Istarska	73,96	4,86%	18,00%	54,21%	37,01%	8,78%
Dubrovačko-neretvanska	68,82	2,86%	17,82%	52,30%	38,02%	9,68%
Međimurska	156,06	2,66%	15,60%	56,25%	35,65%	8,11%
Grad Zagreb	1231,78	18,44%	17,31%	55,89%	35,28%	8,83%
UKUPNO RH nominalno	75,71	4.284.889	758.633	414.403	283.630	60.600

Podaci pokazuju da je prosječna gustoća naseljenosti u Republici Hrvatskoj 75,71 stanovnika na km², međutim gustoća naseljenosti je vrlo neujednačena po županijama odnosno mikroregijama. U Ličko senjskoj županiji je to 9,51 stanovnika na km² u Gradu Zagrebu 1231,78 stanovnika na km².

Udio starijeg stanovništva u stanovništvu županija prilično je neujednačen, pa u Ličko senjskoj županiji od sto stanovnika 24,69 je starijih od 65 i više godina, a u Međimurskoj 15,6. Kad se pogleda struktura starijeg stanovništva uočava se razlika u učešću stare dobne skupine u starijem stanovništvu. Najveće učešće stare dobne skupine u kontingentu starijeg stanovništva ima Dubrovačko neretvanska županija, a najmanje Vukovarsko srijemska.

Popisom stanovništva iz 2011. godine prikupljeni su različiti podaci o stanovništvu koji pomažu u planiranju socijalnih, gospodarskih i inih djelatnosti. Između ostalih, prikupljeni su podaci o tipovima kućanstava u kojima stanovnici žive i to s obzirom na dob, spol, tip kućanstva i obiteljske statuse. Za planiranje skrbi o starijima ovo je vrijedan podatak, jer pruža dobar orijentir za planiranje usluga koje je potrebno razvijati u zajednici kao pomoć starijim osobama da starost provedu u vlastitom domu. Sažeti podaci o stanovništvu starom 65 i više godina su prikazani u Tablici 3.

Tablica 3. Starije stanovništvo prema tipu kućanstva i statusu u obitelji

dobne skupine	ukupno starijih stanovnika	privatna kućanstva			institucionalna kućanstva	
		samačka kućanstva	suprug/ supruga + izvanbračni drug /družica	kućanstva s ostalim obiteljskim statusima ili bez obiteljskih statusa	institucije za starije osobe	ostali oblici institucionalne skrbi (zdravstvene, vjerske i dr.)
65-74	414.403	84.051	251.453	73.696	3.323	1.880
75-84	283.630	81.054	113.828	78.590	8.932	1.226
85 i više godina	60.600	18.728	9.778	25.693	5.845	556
ukupno starijih stanovnika	758.633	183.833	375.059	177.979	18.100	3.662
- od toga žene	462.425	142.478	155.249	148.501	13.675	2.522

Iz podataka prikazanih u Tablici 3. (prema podacima i metodologiji DZS) proizlazi da 24,23% stanovnika starih 65 i više godina u Republici Hrvatskoj žive u samačkim kućanstvima, od čega žene čine 77,50%. Najveći udio samačkih kućanstava ima stara dobna skupina 30,9%, zatim srednja 28,57% i mlađa 20,28%.

U bračnoj ili izvanbračnoj zajednici živi 49,43% osoba starih 65 i više godina, pri čemu žene čine 41,39%.

U institucionalnim kućanstvima je 2,86%, a u institucijama za starije 2,38% stanovništva starog 65 i više godina. Žene u institucijama za starije učestvuju sa 75,55%

Prilikom popisa stanovništva 2011.godine prikupljeni su podaci o stanovništvu s teškoćama u obavljanju svakodnevnih aktivnosti i fizičkoj pokretnosti, podaci za starije osobe prikazani su u Tablici 4.

Tablica 4. Starije stanovništvo s teškoćama u obavljanju svakodnevnih aktivnosti i fizičkoj pokretnosti

Dobne skupine/ Ukupno prema pokretnosti		65-74 god.	75-84 god.	85 i više godina
Ukupno osoba s teškoćama prema dobnim skupinama	353.247	159.335	152.744	41.168
Potpuno pokretni	163.626	93.585	60.665	9.376
Pokretni pomoću štapa,štake i hodalice	134.731	42.089	69.340	23.302
Pokretni u kolicima	6.347	2.073	2.926	1.348
Trajno nepokretni	13.484	2.778	6.282	4.424
Ostalo	33.841	18.275	13.022	2.544
Nepoznato	1.218	535	509	174

Podaci sadržani u Tablici 4. pokazuju da udio osoba s teškoćama u obavljanju svakodnevnih aktivnosti raste s kronološkom dobi, pa je tako udio onih koji imaju teškoće u obavljanju svakodnevnih aktivnosti u: mlađoj dobnoj skupini 38,44%, srednjoj dobnoj skupini 53,85% i staroj dobnoj skupini 67,93%.

Kad je u pitanju fizička pokretnost među starijim osobama koje su navele da imaju teškoća u obavljanju svakodnevnih aktivnosti, imamo sljedeću situaciju: trajno nepokretnih osoba u mlađoj dobnoj skupini je 1,74%, u srednjoj 4,11% i u staroj 10,74%. Obrnutu situaciju imamo kad su u pitanju potpuno pokretne osobe među onima koji navode da imaju teškoća u obavljanju svakodnevnih aktivnosti, pa je tako u mlađoj dobnoj skupini potpuno pokretno 58,75%, u srednjoj 39,71% i u staroj 22,77%. Iz podataka je razvidno da je opravdana podjela starijeg stanovništva u više dobnih skupina, jer se dobije potpunija slika o problemima starijih osoba koji nisu isti za mlađu, srednju i staru dobnu skupinu pa shodno tome i planiranje skrbi za starije osobe mora uvažavati demografske pokazatelje.

3. Normativni okvir i sustav pružanja socijalnih pomoći

U trenutku izrade i donošenja Strategije, socijalna skrb u Republici Hrvatskoj regulirana je Zakonom o socijalnoj skrbi (»Narodne novine« broj 33/12), Obiteljskim zakonom (»Narodne novine« broj 116/03, 17/04, 136/04, 107/07, 57/11 i 61/11), Zakonom o udomiteljstvu (»Narodne novine« broj 90/11, 78/12) te nizom podzakonskih akata.

Osim navedenih provedbenih propisa, socijalna skrb ostvaruje se i sukladno općim aktima jedinica lokalne i/ili regionalne (područne) samouprave i Grada Zagreba, kojima definiraju socijalne programe na području svoje nadležnosti te njihov sadržaj, obim i načine financiranja.

Također, potrebno je istaknuti kako se briga i skrb o pojedinim korisničkim skupinama odvija i kroz implementaciju različitih politika, strategija i programa, bez obzira da li se radi o programima na nacionalnoj ili lokalnoj/regionalnoj razini.

Prava u sustavu socijalne skrbi koja su utvrđena Zakonom, osobito značajna za osobe starije životne dobi su *novčane naknade*: pomoć za uzdržavanje, pomoć za podmirenje troškova stanovanja, jednokratne pomoći, doplatak za pomoć i njegu, osobna invalidnina *te pravo na socijalne usluge*: usluga smještaja i usluga pomoći i njege u kući.

Uz navedena prava koja su propisana Zakonom, starijim i nemoćnim osobama osigurava se i pružanje usluga iz Programa „Pomoć u kući starijim osobama“ i „Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama“.

4. Novčane naknade i način ostvarivanja u sustavu socijalne skrbi

Pravo na pomoć za uzdržavanje priznaje se samcu ili obitelji koji nemaju sredstava za uzdržavanje u visini utvrđenoj Zakonom, a nisu ih u mogućnosti ostvariti svojim radom, prihodom od imovine ili na drugi način, uz uvjete i na način propisan Zakonom. Pomoć za uzdržavanje za samca iznosi 120% osnovice, a uvećava se za 50% ako je osoba potpuno radno nesposobna. Iznos pomoći za člana obitelji iznosi 80% osnovice, a uvećava se za 30% ako je osoba potpuno radno nesposobna. Rješenje o priznavanju prava na pomoć za uzdržavanje donosi centar za socijalnu skrb koji i isplaćuje sredstva.

Prema statističkim podacima Ministarstva socijalne politike i mladih, stanje na dan 31.12.2012., 10.054 osoba starih 65 i više godina su primile ovu pomoć što čini 9,07% svih primatelja pomoći za uzdržavanje ili 1,32% svih osoba starih 65 i više godina.

Pomoć za podmirenje troškova stanovanja (najamnina, komunalne naknade, električna energija, plin, grijanje, voda, odvodnja i drugi troškovi stanovanja u skladu s posebnim propisima) odobrava i isplaćuje jedinica lokalne samouprave iz vlastitog proračuna i to do iznosa polovice sredstava potrebnih za uzdržavanje samca ili obitelji prema Zakonu. Samcu ili obitelji koji se griju na drva može se, jednom godišnje, osigurati 3 m³ drva ili se može odobriti novčani iznos za podmirenje tog troška u visini koju odlukom odredi nadležna jedinica područne (regionalne) samouprave, odnosno Grad Zagreb.

U statističkim podacima Ministarstva socijalne politike i mladih, stanje na dan 31.12.2012.g., ne postoje podaci o primateljima pomoći za podmirenje troškova stanovanja prema dobnim skupinama.

Jednokratna pomoć je pravo na novčanu pomoć ili pomoć u naravi koju centar za socijalnu skrb priznaje samcu ili obitelji koji zbog trenutačnih materijalnih teškoća nisu u mogućnosti podmiriti neke osnovne životne potrebe, uz uvjete i na način propisan Zakonom. Zakonom je

propisano da iznos jednokratnih pomoći u jednoj kalendarskoj godini ne može biti veći od iznosa pet osnovica iz članka 32. stavak 1. Zakona, osim u iznimnim slučajevima o kojima odlučuje ministarstvo nadležno za socijalnu skrb.

U statističkim podacima Ministarstva socijalne politike i mladih, stanje na dan 31.12.2012.g, ne postoje podaci o primateljima jednokratne pomoći prema dobnim skupinama.

Osobna invalidnina je novčana potpora namijenjena osobi s teškim invaliditetom ili drugim teškim trajnim promjenama u zdravstvenom stanju, u svrhu zadovoljavanja njezinih životnih potreba za uključivanje u svakodnevni život zajednice, i to u slučaju ako osobnu invalidninu ne ostvaruje po drugoj osnovi te iznosi 250% od osnovice za osobu koja ne ostvaruje vlastiti prihod. Ako korisnik ostvaruje prihod po bilo kojoj osnovi, osobna invalidnina utvrđuje se kao razlika između punog iznosa osobne invalidnine i prosječnog prihoda ostvarenog u prethodna tri mjeseca prije podnošenja zahtjeva. Također, osobna invalidnina se ostvaruje putem rješenja centra za socijalnu skrb.

Prema statističkim podacima Ministarstva socijalne politike i mladih, stanje na dan 31.12.2012.g., 1.781 osoba stara 65 i više godina je primila ovu pomoć, što čini 0,08% svih primatelja osobne invalidnine.

Doplatak za pomoć i njegu je novčana potpora namijenjena osobi koja ne može sama udovoljiti osnovnim životnim potrebama uslijed čega joj je prijeko potrebna pomoć i njega druge osobe u organiziranju prehrane, pripremi i uzimanju obroka, nabavci namirnica, čišćenju i pospremanju stana, oblačenju i svlačenju, održavanju osobne higijene, kao i obavljanju drugih osnovnih životnih potreba.

Doplatak za pomoć i njegu može ostvariti osoba:

- ako nema sklopljen ugovor o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju
- ako prihod po članu obitelji u prethodna tri mjeseca prije mjeseca u kojem je podnesen zahtjev, odnosno pokrenut postupak, ne prelazi iznos od 200 % osnovice (1.000 kuna po članu obitelji), odnosno 250 % osnovice (1.250 kuna), ako osoba živi sama
- ako doplatak za pomoć i njegu ne može ostvariti po drugoj osnovi.

Međutim, Zakonom je propisana iznimka vezana uz ostvarivanje navedenog prava. Pravo na doplatak za pomoć i njegu u punom iznosu, neovisno o prihodu ima: osoba s težim invaliditetom, osoba s težim trajnim promjenama u zdravstvenom stanju, slijepa, gluha i gluhoslijepa osoba koja nije osposobljena za samostalan život i rad. Također, pravo na doplatak za pomoć i njegu u smanjenom iznosu, neovisno o prihodu, ima slijepa, gluha i gluhoslijepa osoba koja je osposobljena za samostalan život i rad i osoba potpuno lišena poslovne sposobnosti.

Doplatak za pomoć i njegu isplaćuje se u punom opsegu i iznosi 100% od osnovice, ili u smanjenom opsegu i iznosi 70% od osnovice.

Pravo na doplatak za pomoć i njegu ne može ostvariti osoba kojoj je osigurana usluga stalnog ili tjednog smještaja u ustanovi socijalne skrbi i kod drugih pružatelja socijalnih usluga, u zdravstvenoj ili u drugoj ustanovi, a iznimno se može uz doplatak za pomoć i njegu u kući osigurati i njega u kući sukladno Zakonu. Za priznavanje ovog prava rješenje donosi centar za socijalnu skrb koji ga i isplaćuje.

Prema statističkim podacima Ministarstva socijalne politike i mladih, stanje na dan 31.12.2012.g., 41.805 osoba starih 65 i više godina su primile ovu pomoć, što čini 53,39% svih primatelja doplatka za pomoć i njegu.

5. Socijalne usluge i pružatelji socijalnih usluga

Usluge koje može ostvariti starija osoba u sustavu socijalne skrbi prema Zakonu su: prva socijalna usluga, usluga savjetovanja i pomaganja, usluga obiteljske medijacije, usluga pomoći i njege u kući, usluga boravka i usluga smještaja. Međutim, najčešće usluge koje ostvaruju su usluge pomoći i njege u kući te usluga smještaja.

Prva socijalna usluga obuhvaća informiranje korisnika o socijalnim uslugama i pružateljima usluga, pomoć korisniku pri utvrđivanju njegovih potreba, početnu procjenu resursa korisnika te podršku i pomoć pri izboru prava iz sustava socijalne skrbi. Uslugu pružaju centri za socijalnu skrb.

Savjetovanje i pomaganje je usluga sustavne stručne pomoći koja obuhvaća sve oblike savjetovanja, usmjeravanja i pomoći za prevladavanje poteškoća, stvaranja uvjeta za očuvanje i razvoj osobnih mogućnosti i odgovornoga odnosa pojedinca prema sebi, obitelji i društvu. Savjetovanje i pomaganje pruža se korisniku radi prevladavanja nedaća i teškoća u vezi s bolešću, starošću, smrću člana obitelji, invalidnošću, teškoćama u razvoju, uključivanjem u svakodnevni život nakon duljega boravka u domu socijalne skrbi ili kod drugog pružatelja socijalnih usluga, zdravstvenoj ili penalnoj ustanovi, te u drugim nepovoljnim okolnostima ili kriznim stanjima. Savjetovanje i pomaganje pružaju stručni radnici centra za socijalnu skrb, obiteljskog centra i drugi pružatelji socijalnih usluga u zajednici.

Obiteljska medijacija je socijalna usluga koja se pruža u specifičnom postupku rješavanja obiteljskih sukoba uz pomoć educiranog medijatora, čiji je cilj postizanje sporazuma o neriješenim sporovima i sukobima za dobrobit cijele obitelji. Ovu uslugu pružaju stručni radnici obiteljskog centra, centra za socijalnu skrb i drugih pravnih i fizičkih osoba koje imaju educiranog medijatora.

U statističkim podacima Ministarstva socijalne politike i mladih, stanje na dan 31.12.2012.g., ne postoje podaci o broju obiteljskih medijacija prema dobnim skupinama

Usluga boravka - cjelodnevni boravak (preko 8 sati dnevno) i -poludnevni (od 4 do 8 sati) može se koristiti jedan ili više dana tijekom tjedna, odnosno sve radne dane u tjednu u sklopu kojega se osigurava zadovoljavanje životnih potreba korisnika pružanjem usluga: prehrane, održavanja osobne higijene, brige o zdravlju, čuvanja, njege, radnih aktivnosti, psihosocijalne potpore i rehabilitacije, organiziranjem slobodnog vremena, organiziranog prijevoza te drugih usluga, ovisno o utvrđenim potrebama i izboru korisnika. O priznavanju usluge boravka riješenje donosi centar socijalne skrbi.

Prema statističkim podacima Ministarstva socijalne politike i mladih, stanje na dan 31.12.2012.g., 321 osoba stara 65 i više godina koristila je uslugu boravka u domovima socijalne skrbi i obiteljskim domovima temeljem rješenja centara za socijalnu skrb.

Usluga smještaja je usluga skrbi izvan vlastite obitelji, koja se ostvaruje *kao institucijska skrb* u domovima ili drugim pravnim osobama *ili kao izvaninstitucijska skrb* u udomiteljskoj

obitelji, obiteljskom domu, organiziranom stanovanju ili u zajednici stambenih jedinica. Pravo na uslugu smještaja priznaje se odrasloj i starijoj osobi kojoj je zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju i nemoći prijeko potrebna stalna pomoć i njega druge osobe. Navedeno pravo priznaje centar za socijalnu skrb. Usluga smještaja neće se priznati osobi kojoj pomoć i njegu mogu pružiti članovi obitelji ili se pomoć i njega može osigurati na drugi način.

Međutim, osim temeljem rješenja centra za socijalnu skrb korisnik može izabrati socijalnu uslugu i pružatelje usluge te sklopiti ugovor o korištenju usluge s ustanovom socijalne skrbi ili drugim pružateljem usluge bez rješenja centra za socijalnu skrb.

Prema dostupnim podacima, *uslugu smještaja kao institucijskog oblika skrbi* u RH trenutno pružaju slijedećih 226 pružatelja:

- državni domovi za stare i nemoćne - 3
- županijski (decentralizirani) domovi za starije i nemoćne - 45
- domovi drugih osnivača (91) i druge pravne osobe koje pružaju usluge smještaja bez osnivanja doma (87) – osnivači su udruge, vjerske zajednice ili druge pravne ili fizičke osobe.

Prema statističkim podacima Ministarstva socijalne politike i mladih, stanje na dan 31.12.2012.g., 15.686 osoba starih 65 i više godina smješteno je u domove i druge pravne osobe za starije i nemoćne osobe, od čega je temeljem rješenja centra za socijalnu skrb 4.165 osoba starih 65 i više godina.

Za potrebe planiranja skrbi o starijim osobama prikupljeni su dodatni podaci o broju osoba koje čekaju na smještaj i dužini čekanja. Podaci prikupljeni od domova za starije i nemoćne osobe kojima je osnivač županija, a oni čine 66,5% ukupnih smještajnih kapaciteta u institucionalnom smještaju. Prema prikupljenim podacima 757 osoba kojima je centar izdao rješenje čekaju na smještaj, od kojih 257 osoba do godinu dana, a 500 osoba duže od jedne godine. Rješenje centra za socijalnu skrb o smještaju uvijek se donosi za određeni dom pa su podaci točni, međutim podaci o broju osoba koje čekaju na smještaj temeljem ugovora, a njih je prema dodatnim podacima 56.002 vjerojatno je uvećan iz razloga što se ista osoba može prijaviti u više domova.

Nadalje, *izvaninstitucijski oblik usluge smještaja za starije i nemoćne osobe* pružaju 204 obiteljska doma prema Evidenciji fizičkih osoba koje samostalno obavljaju socijalnu skrb kao profesionalnu djelatnost i 799 udomiteljskih obitelji prema podacima iz Evidencije udomiteljskih obitelji. U udomiteljskoj obitelji mogu biti smještene najviše četiri starije i nemoćne osobe, osim iznimno (ako se radi o odraslom korisniku hitnog ili povremenog udomiteljstva, u udomiteljskoj obitelji koja ispunjava propisane uvjete, uz prethodnu suglasnost Centra udomitelja). U obiteljskom domu usluge smještaja mogu se pružati za pet do dvadeset starijih i nemoćnih osoba.

Prema statističkim podacima Ministarstva, temeljem rješenja centra za socijalnu skrb u obiteljskim domovima bilo je smješteno 305 osoba. Prema Evidenciji udomiteljskih obitelji na dan 31.12.2012.g. u udomiteljskim obiteljima bilo je smješteno 2.008 starijih i nemoćnih osoba.

Usluga pomoći i njege u kući odobrava se osobi kojoj je zbog tjelesnog, mentalnog, intelektualnog ili osjetilnog oštećenja ili trajnih promjena u zdravstvenom stanju ili starosti prijeko potrebna pomoć i njega druge osobe, pod uvjetom da pomoć i njegu ne mogu osigurati

roditelj, bračni drug i djeca, da nije sklopljen ugovor o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju, da prihod za samca ili prihod po članu obitelji ne prelazi iznos od 300% osnovice (1 500 kn) i ako se na području prebivališta može osigurati takva pomoć.

Pravo na uslugu pomoći i njege u kući može obuhvatiti:

- organiziranje prehrane (nabava i dostava gotovih obroka u kuću, odnosno nabava živežnih namirnica, pomoć u pripremanju obroka, pranje posuđa i dr.),
- obavljanje kućnih poslova (pospremanje stana, donošenje vode, ogrjeva i slično, organiziranje pranja i glačanja rublja, nabava lijekova i drugih potrepština),
- održavanje osobne higijene (pomoć u oblačenju i svlačenju, u kupanju i obavljanju drugih higijenskih potreba),
- zadovoljavanje drugih svakodnevnih potreba.

Rješenje o priznavanju prava na uslugu pomoći i njege u kući donosi centar za socijalnu skrb.

Usluge pomoći i njege u kući pruža centar za pomoć i njegu, dnevni centar za starije i nemoćne osobe, dom socijalne skrbi, udruga, vjerska zajednica i druga pravna i fizička osoba koja obavlja djelatnost socijalne skrbi, u skladu s uvjetima propisanim Zakonom.

Prema podacima koje je Ministarstvo socijalne politike i mladih prikupilo 2011. godine za potrebe izrade analize stanja, uslugu pomoći i njege u kući pružaju 29 centara za pomoć i njegu u kući te 33 decentralizirana doma za starije i nemoćne osobe.

U statističkim podacima Ministarstva socijalne politike i mladih, stanje na dan 31.12.2012.g., ne postoje podaci o korisnicima usluge pomoći i njege u kući prema dobnim skupinama, već je dostupan ukupan broj korisnika temeljem rješenja centra za socijalnu skrb, a iznosi 1195 od čega je vjerojatno najveći broj starijih osoba.

Usluge iz Programa „Pomoć u kući starijim osobama“ i „Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama“ uz već nabrojane usluge sukladno Zakonu, dostupne su starijim osobama u 160 jedinica lokalne samouprave neravnomjerno raspoređenih diljem Hrvatske. Usluge iz Programa se pružaju starijim osobama koje žive u samačkim kućanstvima i u blizini nemaju dijete ili skrbnika, osobama teže narušenog zdravstvenog stanja i niskog socio-ekonomskog statusa, osobama u riziku od socijalne isključenosti i siromaštva.

Programima se pružaju različite socijalne usluge u kućanstvima korisnika i u dnevnim boravcima: organizacija prehrane, pomoć u obavljanju kućanskih poslova, pomoć u održavanju osobne higijene i osnovna zdravstvena njega, posredovanje u ostvarivanju prava, razgovori i druženje te sudjelovanje korisnika i ostalih starijih iz lokalne zajednice u različitim aktivnostima (edukativne, sportske, kulturno-zabavne i sl. - u sklopu Dnevnog boravka). Programi se provode temeljem Ugovora o suradnji između Ministarstva i jedinica lokalne i/ili područne (regionalne) samouprave, a financiraju se iz državnog proračuna te iz proračuna jedinica lokalne i/ili područne (regionalne) samouprave.

Usluge iz Programa „Pomoć u kući starijim osobama“ i „Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama“ pružaju se, prema podacima iz 2012. godine za 15 550 osoba, odnosno 2,1% od ukupnog broja starijih osoba.

6. Kapacitet pružatelja usluga smještaja, boravaka te pomoći i njege za starije osobe po županijama

I. ZAGREBAČKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		0
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		666
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		635
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		656
Centri za pomoć i njegu		30
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		30
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		300

II. KRAPINSKO ZAGORSKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		0
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		266
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		0
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		34
Centri za pomoć i njegu		0
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		0
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		725

III. SISAČKO MOSLAVAČKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		421
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		74
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		139
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		121
Centri za pomoć i njegu		0
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		0
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		1.425

IV. KARLOVAČKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		195
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		50
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		40
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		271
Centri za pomoć i njegu		0
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		0
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		950

V. VARAŽDINSKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		360
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		400
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		20
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		247
Centri za pomoć i njegu		0
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		90
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		200

VI. KOPRIVNIČKO KRIŽEVAČKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		272
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		136
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		49
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		169
Centri za pomoć i njegu		0
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		0
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		250

VII. BJELOVARSKO BILOGORSKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		280
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		136
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		286
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		196
Centri za pomoć i njegu		0
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		0
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		800

VIII. PRIMORSKO GORANSKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		828
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		0
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		70
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		156
Centri za pomoć i njegu		0
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		0
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		825

IX. LIČKO SENJSKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		352
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		0
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		0
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		0
Centri za pomoć i njegu		0
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		0
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		1.000

X. VIROVITIČKO PODRAVSKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		0
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		112
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		0
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		129
Centri za pomoć i njegu		0
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		0
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		300

XI. POŽEŠKO SLAVONSKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		320
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		103
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		60
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		27
Centri za pomoć i njegu		0
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		30
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		850

XII. BRODSKO POSAVSKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		272
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		45
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		195
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		275
Centri za pomoć i njegu		200
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		22
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		600

XIII. ZADARSKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		371
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		0
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		36
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		188
Centri za pomoć i njegu		300
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		0
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		600

XIV. OSJEČKO BARANJSKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		716
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		334
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		20
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		133
Centri za pomoć i njegu		0
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		0
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		1.200

XV. ŠIBENSKO KNINSKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
<i>Državni domovi za starije i nemoćne osobe</i>		86
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		381
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		0
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		0
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		29
Centri za pomoć i njegu		200
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		0
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		500

XVI. VUKOVARSKO SRIJEMSKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		328
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		290
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		20
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		198
Centri za pomoć i njegu		40
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		150
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		3.200

XVII. SPLITSKO DALMATINSKA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		966
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		620
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		109
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		16
Centri za pomoć i njegu		0
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		30
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		850

XVIII. ISTARSKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		610
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		197
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		40
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		38
Centri za pomoć i njegu		0
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		0
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		250

XIX. DUBROVAČKO NERETVANSKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
<i>Državni domovi za starije i nemoćne osobe</i>		105
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		358
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		0
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		0
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		0
Centri za pomoć i njegu		0
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		0
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		725

XX. MEĐIMURSKA ŽUPANIJA		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		258
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		170
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		0
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		126
Centri za pomoć i njegu		0
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		0
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		0

XXI GRAD ZAGREB		Ukupni kapacitet
Pružatelji usluga		
Županijski domovi za starije i nemoćne osobe		3.460
Domovi za starije i nemoćne osobe-drugih osnivača		1.145
Pružatelji usluga smještaja i boravka za starije i nemoćne osobe- bez osnivanja doma		31
Obiteljski domovi za starije i nemoćne osobe		263
Centri za pomoć i njegu		30
Pružatelji pomoći i njege bez osnivanja centra		30
Usluge iz programa Pomoć u kući starijim osobama te Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama		0

III. EUROPSKA I MEĐUNARODNA SURADNJA

1. Europske i međunarodne obveze

Kao članica Ujedinjenih naroda, Vijeća Europe i drugih međunarodnih i regionalnih organizacija te međunarodnih programa i projekata, i projekata i programa Europske unije, Republika Hrvatska nastoji ispuniti preuzete obveze. U tom smislu osobito je važno ispunjenje Milenijskih ciljeva razvoja, koji su temelj za ostvarenje svih posebnih strateških programa.

2. Korištenje EU fondova

Temeljni strateški dokument Europske unije (EU), na temelju kojeg se planira korištenje strukturnih i kohezijskog fonda u razdoblju od 2014. – 2020. godine, jest Europa 2020 – Strategija za pametan, održiv i uključiv rast. Jedno od područja za koje se potiče korištenje strukturnih i kohezijskog fonda jest i područje socijalnog uključivanja i borbe protiv siromaštva.

Vežano uz skrb o starijim osobama, Europska komisija propisala je glavne aktivnosti koje se mogu financirati kroz EU fondove, a odnose se ponajprije na povećanje pristupa održivim, isplativim i visoko kvalitetnim uslugama, uključujući usluge iz zdravstvene i socijalne skrbi. Naglasak se stavlja na razvoj usluga u zajednici kao i poticanju prelaska skrbi s institucijske na izvaninstitucijsku za sve korisnike, tako i za starije osobe.

U programiranju korištenja EU fondova u razdoblju 2014. do 2020. godine koje je u tijeku, radi se na razradi prioriteta koji će se financirati iz strukturnih i kohezijskog fonda, odnosno one koji će se uključiti u operativne programe. Ministarstvo socijalne politike i mladih, kao jedno od tijela koje sudjeluje u procesu programiranja za korištenje EU fondova u razdoblju 2014. – 2020., predložilo je aktivnosti vezano uz skrb starijih osoba koje uključuju razvoj usluga u zajednici za ovu korisničku skupinu, te shodno tome i odgovarajuće infrastrukturne projekte koji su povezani s razvojem socijalnih usluga u zajednici.

Budući su ciljevi, mjere i aktivnosti predviđeni ovom Strategijom usklađeni s nacionalnim i EU strateškim dokumentima, isti će biti korišteni kao osnova za daljnji proces programiranja korištenja EU fondova, odnosno za planiranje aktivnosti koje će se moći sufinancirati iz EU fondova u području skrbi o starijim osobama.

IV. STRATEŠKI OKVIR

1. Definiranje pojmova u Strategiji

Za potrebe ove Strategije, potrebno je razlikovati pojam *starije* osobe od pojma *starije nemoćne* osobe. **Starija osoba** je osoba u dobi od 65 i više godina. **Starija nemoćna osoba** je osoba u dobi od 65 i više godina kojoj je zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju i nemoći prijeko potrebna stalna pomoć i njega druge osobe.

Socijalna skrb je djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku kojom se osiguravaju i ostvaruju mjere i programi namijenjeni socijalno ugroženim osobama, kao i osobama s nepovoljnim osobnim ili obiteljskim okolnostima, koji uključuju prevenciju, promicanje promjena, pomoć u zadovoljavanju osnovnih životnih potreba i podršku pojedincu, obitelji i skupinama, s ciljem unapređenja kvalitete života i osnaživanja korisnika u samostalnom zadovoljavanju osnovnih životnih potreba te njihovog aktivnog uključivanja u društvo.

Novčane naknade su novčani iznosi ili iznosi u naturi koje starije osobe ostvaruju sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi te aktima jedinica lokalne i/ili regionalne (područne) samouprave.

Socijalne usluge u smislu ove Strategije obuhvaćaju aktivnosti, mjere i programe namijenjene sprječavanju, prepoznavanju i rješavanju problema i poteškoća pojedinaca i obitelji te poboljšanju kvalitete njihovog života u zajednici.

Institucijska skrb o starijim osobama odnosi se na uslugu smještaja koja se starijim osobama pruža u domovima socijalne skrbi ili drugim pravnim osobama, a može obuhvatiti: usluge prihvata, stanovanja, prehrane, nabave odjeće i obuće, održavanja osobne higijene, brige o zdravlju i njege, čuvanja, radnih aktivnosti, psihosocijalne rehabilitacije te organiziranja slobodnog vremena.

Izvaninstitucijska skrb u ovoj Strategiji podrazumijeva izvaninstitucijske usluge definirane Zakonom o socijalnoj skrbi te ostale usluge, aktivnosti i programe neovisnog življenja kojima se starijoj osobi omogućuje da što duže ostane živjeti u vlastitom domu uz unapređenje kvalitete života i aktivno sudjelovanje u zajednici.

2. Područja djelovanja

2.1. Zakonodavni okvir

Opis problema: manjkavost normativnog okvira i nekoherentnost sustava pružanja pomoći starijim osobama

Socijalna skrb u Republici Hrvatskoj ostvaruje se sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi koji definira prava i usluge dostupne u sustavu socijalne skrbi te njihov sadržaj i način

ostvarivanja. Zakon ne predviđa prava i usluge koje bi bile isključivo za starije osobe i koje bi zadovoljile potrebe proizišle iz činjenice da starije osobe imaju specifične potrebe.

Nadalje, analizom stanja utvrđeno je postojanje tzv. paralelnih sustava, i to pružanjem usluga iz Programa te usluga boravka i pomoći i njege sukladno Zakonu. Stoga je neophodno redefinirati sadržaj prava i usluga i na taj način bolje ciljati specifične potrebe starijih osoba.

U svrhu uspostave transparentnog sustava pružanja usluga koje prate konkretne potrebe korisnika, potrebno je izraditi minimalne standarde usluga za starije osobe, smjernice u pogledu uvjeta prostora, opreme i radnika za pružanje socijalnih usluga starijim osobama u mreži te definirati mjerila za utvrđivanje usklađenosti s minimalnim standardima kvalitete socijalnih usluga za starije osobe.

Cilj 1: Unaprijediti normativni okvir i sustav pružanja pomoći i usluga

Mjere

1.1. Redefiniranje i usklađivanje načina ostvarivanja prava i usluga iz sustava socijalne skrbi za starije osobe

Nositelj: Ministarstvo socijalne politike i mladih

Sunositelji: Ustanove socijalne skrbi i ostali pružatelji usluga za starije osobe

Aktivnosti:

1. Izraditi analizu načina ostvarivanja prava i usluga u sustavu socijalne skrbi za starije osobe.
2. Izraditi prijedlog načina ostvarivanja prava i usluga koje bolje zadovoljavaju specifične potrebe starijih osoba.
3. Unaprijediti prikupljanje statističkih podataka o pravima i uslugama za osobe starije životna dobi.

Rok: 2014.g.

Indikatori provedbe:

1. Izrađena analiza načina ostvarivanja prava i usluga u sustavu socijalne skrbi za starije osobe.
2. Izrađen prijedlog novog načina ostvarivanja prava i usluga koje bolje zadovoljavaju specifične potrebe starijih osoba.
3. Izrađen prijedlog prikupljanja statističkih podataka.

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva će se osigurati u okviru redovite djelatnosti Ministarstva socijalne politike i mladih

Operativni plan.....

1.2. Standardizacija usluga za starije osobe

Nositelj: Ministarstvo socijalne politike i mladih

Sunositelji: Ustanove socijalne skrbi i ostali pružatelji usluga za starije osobe

Aktivnosti:

1. Propisati minimalne standarde usluga za starije osobe.
2. Izraditi smjernice u pogledu uvjeta prostora, opreme i radnika za pružanje socijalnih usluga starijim osobama u mreži.
3. Definirati mjerila za utvrđivanje usklađenosti s minimalnim standardima kvalitete socijalnih usluga za starije osobe.

Rok: 2014.g.

Indikatori provedbe:

1. Izrađen provedbeni propis o minimalnim standardima usluga.
2. Izrađen provedbeni propis za utvrđivanje smjernica za pružanje socijalnih usluga u mreži.
3. Izrađen provedbeni propis o mjerilima za utvrđivanje usklađenosti s minimalnim standardima kvalitete socijalnih usluga za starije osobe.

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva će se osigurati u okviru redovite djelatnosti Ministarstva socijalne politike i mladih

Operativni plan.....

2.2. Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti

Opis problema: neinformiranost starijih osoba o socijalnim pravima i uslugama i načinu njihova ostvarivanja

Prema najnovijim istraživanjima o pravima starijih osoba u Gradu Zagrebu, 75% starijih osoba općenito nije upoznato s pravima koja mogu ostvariti u sustavu zdravstva i socijalne skrbi te ekonomska prava. Nadalje, prema broju upita koje Ministarstvu socijalne politike i mladih upućuju starije osobe ili osobe koje skrbe o njima, također je razvidno da je slaba informiranost šire zajednice o pravima starijih osoba iz sustava socijalne skrbi. Stoga je potrebno osigurati pravodobnu i relevantnu informaciju o pravima i uslugama iz sustava socijalne skrbi za starije osobe.

Cilj 2: Osigurati pravodobnu i relevantnu informaciju o pravima i uslugama iz sustava socijalne skrbi za starije osobe

Mjere

2.1. Informiranje javnosti o pravima starijih osoba u sustavu socijalne skrbi

Nositelj: Ministarstvo socijalne politike i mladih

Sunositelji: Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva, pružatelji usluga skrbi za starije osobe

Aktivnosti:

1. Sudjelovanje stručnih radnika koji skrbe o starijim osobama na svim razinama u sustavu socijalne skrbi u medijima, radi informiranja o pravima i uslugama za starije osobe.
2. Izrada i tisak kataloga prava i usluga u sustavu socijalne skrbi za starije osobe.
3. Informiranje pružatelja usluga za starije osobe putem mrežne stranice Ministarstva socijalne politike i mladih o promjenama u sustavu socijalne skrbi vezano za starije osobe.

Rok: kontinuirano

Indikatori:

1. Broj emisija na radiju i televiziji, te broj danih intervjua za tisak, vezanih za skrb o starijim osobama u kojima su sudjelovali stručnjaci iz sustava socijalne skrbi.
2. Izrađen i tiskan katalog prava i usluga u sustavu socijalne skrbi za starije osobe.
3. Broj objava na mrežnoj stranici Ministarstva socijalne politike i mladih u dijelu koji sadrži informacije o starijim osobama u svrhu informiranja pružatelja usluga o promjenama u skrbi o starijim osobama.

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva će se osigurati iz državnog proračuna Ministarstva socijalne politike i mladih

Operativni plan.....

2.2. Informiranje starijih osoba o njihovim pravima i odgovornostima kao i o odgovornostima javnih službi u zaštiti prava starijih osoba

Nositelj: Ministarstvo socijalne politike i mladih

Sunositelji: Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva, pružatelji usluga skrbi za starije osobe

Aktivnosti:

1. Održavanje sastanaka, okruglih stolova i radionica, sa starijim osobama i osobama koje neformalno skrbe o njima, na nivou mikro regija (mjesnih odbora odnosno gradskih četvrti) na temu prava i usluga iz sustava socijalne skrbi.

2. Održavanje sastanaka, okruglih stolova i radionica, sa starijim osobama i osobama koje skrbe o njima, na nivou mikro regija (mjesnih odbora odnosno gradskih četvrti) na temu odgovornosti javnih službi u zaštiti prava iz socijalne skrbi.

Rok: kontinuirano

Indikatori:

1. Broj održanih sastanaka, okruglih stolova i radionica i broj sudionika (indikatore prate provoditelji).
2. Broj održanih sastanaka, okruglih stolova i radionica i broj sudionika (indikatore prate provoditelji).

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva će se osigurati iz državnog proračuna Ministarstva socijalne politike i mladih

Operativni plan.....

2.3. Širenje mreže socijalnih usluga

Opis problema: neujednačen obuhvat socijalnim uslugama i neujednačen rad pružatelja socijalnih usluga

Postojeća mreža pružatelja usluga za starije nije ravnomjerno rasprostranjena na cjelokupnom teritoriju Republike Hrvatske što je prepoznato i u Programu Vlade Republike Hrvatske za mandat 2011. – 2015. g. u djelu Regionalni razvoj i korištenje fondova EU u kojemu se navodi da će se nastaviti izgradnja socijalne infrastrukture (domovi zdravlja, domovi za starije, školske ustanove) u skladu s razvojnim programima. Stoga je potrebno razvijati institucijske oblike skrbi za starije na područjima u kojima takvi oblici skrbi nisu razvijeni kao i izvaninstitucijske koje pružaju domovi za starije i nemoćne (pr. pomoć i njega u kući) općenito. Skrb o starijim osobama nije obuhvaćena procesom deinstitucionalizacije.

Domovi za starije i nemoćne osobe kod prijema korisnika na smještaj u dom postupaju po neujednačenim i nejasnim kriterijima stoga je potrebno izraditi nupatak s jasnim i mjerljivim kriterijima.

Uslugu iz Programa „Pomoć u kući starijim osobama“ i „Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama“ primaju korisnici iz 160 jedinica lokalne samouprave što čini 26,81% svih jedinica lokalne samouprave. Stoga je potrebno razviti socijalne usluge koje pridonose uključivanju starijih osoba u život zajednice, te pri tome voditi računa o njihovoj ravnomjernoj rasprostranjenosti.

Cilj 3: Razviti socijalne usluge koje pridonose poboljšanju kvalitete života starijih osoba

Mjere

3.1. Unaprjeđenje pružanja izvaninstitucijskih usluga za starije

Nositelj: Ministarstvo socijalne politike i mladih

Sunositelji: Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva, pružatelji usluga skrbi za starije osobe

Aktivnosti:

1. Organiziranje dnevnih aktivnosti za starije osobe na razinama mjesnih odbora, odnosno gradskih četvrti.
2. Poticanje volontiranja starijih osoba u lokalnoj zajednici.
3. Poticanje postojećih i novih pružatelja usluga za pružanje izvaninstitucijskih usluga za starije.

Rok: kontinuirano

Indikatori:

1. Broj mjesnih odbora, odnosno gradskih četvrti u kojima se organiziraju dnevne aktivnosti.
2. Broj starijih osoba uključenih u volonterske aktivnosti i usluge u lokalnoj zajednici.
3. Broj pružatelja usluga koji pružaju izvaninstitucijske usluge.

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva će se osigurati u okviru redovite djelatnosti iz državnog proračuna (lutrijska sredstva) i korištenje sredstava iz EU fondova

Operativni plan.....

3.2. Unaprjeđenje i razvoj institucijskih oblika skrbi za starije

Nositelj: Ministarstvo socijalne politike i mladih i Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU

Sunositelji: Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, pružatelji institucijskih usluga

Aktivnosti:

1. Poticanje na razvijanje institucijskih oblika skrbi za starije u područjima u kojima takvi oblici skrbi nisu razvijeni.
2. Brža realizacija usluge smještaja za korisnike koji se smještavaju temeljem rješenja centra za socijalnu skrb.

3. Razraditi kriterije za prijem korisnika na smještaj u dom.

Rok: kontinuirano

Indikatori:

1. Ukupni kapacitet pružatelja institucijskih oblika skrbi za starije u područjima u kojima takvi oblici skrbi nisu razvijeni.
2. Smanjen broj osoba koje čekaju na smještaj u dom, a kojima je izdano rješenje centra za smještaj.
3. Izrađen naputak o kriterijima za prijem korisnika na smještaj u dom.

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva će se osigurati iz sredstava EU fondova i iz redovite djelatnosti Ministarstva socijalne politike i mladih

Operativni plan.....

3.3. Mjera: Uvođenje minimalnih standarda kvalitete pružatelja usluga

Nositelj: Ministarstvo socijalne politike i mladih

Aktivnosti:

1. Provođenje obuke tima za kvalitetu pružatelja usluga u mreži.
2. Podrška u procesu uvođenja minimalnih standarda kvalitete.
3. Praćenje provedbe minimalnih standarda kvalitete (provjera i procjena objektivnosti izvješća o usklađenosti sa standardima kvalitete.

Rok: 2014.g. i kontinuirano

Indikatori:

1. Postotak pružatelja usluga u kojima je provedena obuka.
2. Broj pružatelja usluga kojima je pružena podrška u procesu uvođenja minimalnih standarda kvalitete.
3. Broj analiziranih izvješća o usklađenosti sa standardima kvalitete.

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva će se osigurati u okviru redovite djelatnosti Ministarstva socijalne politike i mladih

Operativni plan.....

V. ZAVRŠNE ODREDBE

1. Ministarstvo socijalne politike i mladih određuje se koordinatorom provedbe Strategije socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2016. godine.
2. Tijela državne uprave, te jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, pružatelji usluga i organizacije civilnog društva dužni su provoditi mjere iz Strategije socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2016. godine u cilju i unapređenja položaja starijih osoba u Republici Hrvatskoj.
3. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dužni su u svojim socijalnim planovima uvrstiti mjere i aktivnosti Strategije socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2016. godine.
4. Tijela državne uprave dužna su izvijestiti Ministarstvo socijalne politike i mladih o provedbi mjera iz Strategije socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2016. godine te su dužni do 31. travnja svake godine dostaviti Ministarstvu socijalne politike i mladih izvješća o provedbi mjera.
5. Uredi državne uprave prikupit će i objediniti podatke od jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave o provedbi mjera iz Strategije socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2016. godine te su dužni do 30. travnja svake godine dostaviti Ministarstvu socijalne politike i mladih izvješća o provedbi mjera.
6. Ministarstvo socijalne politike i mladih će do 1. lipnja svake godine Vladi Republike Hrvatske dostaviti objedinjeno izvješće o provedbi mjera definiranih Strategijom socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2016. godine za prethodnu godinu.